

ממצאי המחקר

ממצאי המחקר יוצגו להלן על בסיס ניתוח הנתונים משני כלי המחקר. ראשית יוצגו הנתונים מהראיונות עם מסיימי התיכון הנמצאים לקראת גיוסם לצה"ל, בהמשך נציג לגבי כל אחד מהנושאים התפלגות השכיחויות של תשובות המשיבים לשאלון שנמצאים בסוף שירותם הצבאי או לאחריו, ויובא ניתוח של המידע.

א. פעילויות ההכנה לצבא שמתקיימות מטעם בית הספר והשפעתן על הגיוס לצה"ל

בפרק זה בדקנו את ההכנה לצה"ל שמתקיימת במסגרת בתי הספר בכיתות י"א ו-י"ב. בדיקה זו תסייע לנו לעמוד בהמשך על האפקטיביות של ההכנה לצה"ל במסגרת הפעילות של תנועות הנוער, כפי שרואים זאת בוגרי תנועות שחוו את ההכנה בשתי המסגרות – בית הספר והתנועה.

מידע מהראיונות – בוגרי תנועות הנוער לקראת שירותם הצבאי

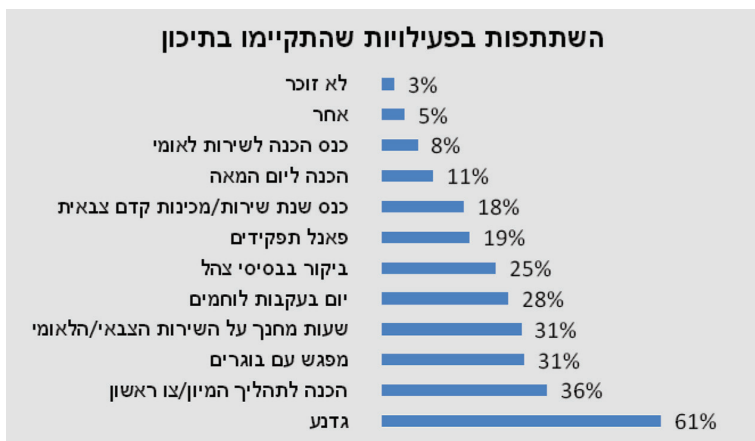
כ־70% ממסיימי י"ב ($N=27$) נחשפו לפעולות הכנה לגיוס במסגרת בתי הספר בשנתיים האחרונות של התיכון. על פי עדויות בוגרי תנועות הנוער, הרוב המכריע של פעילויות הכנה במסגרת זו כלל פעולות הסברה והכנה לתהליך המיון בצה"ל: שיחות במהלך השיעור, כנסים, פאנלים של בוגרים, ביקורים בבסיסים ועוד. כרבע מהמשיבים תיארו את הגדנ"ע כפעילות מכינה, ואחד דיבר על חוג כושר קרבי.

השפעת התהליך החינוכי בתנועת הנוער על השירות בצבא

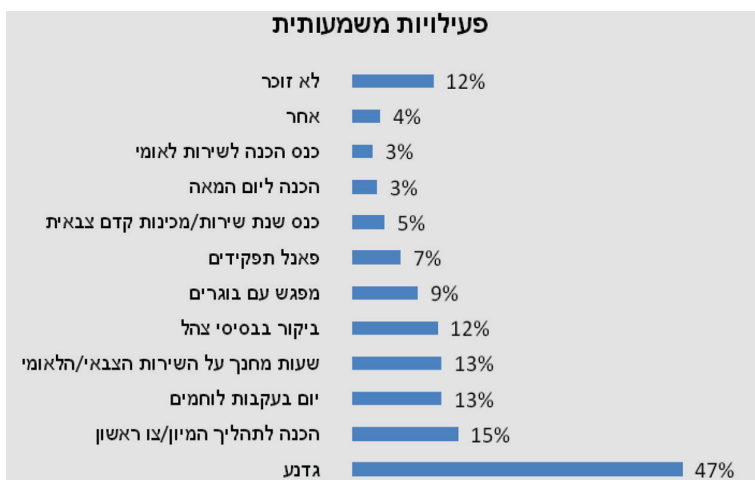
מידע מהשאלון – בוגרי תנועות הנוער בגילאי 20-40

הוצגו לנשאלים סוגי פעילויות הכנה לצה"ל שמתקיימות בבתי הספר והם נשאלו האם הם זוכרים שהשתתפו בהן, ומי שסימן שזכר התבקש לסמן אילו מהן היו משמעותיות עבורם.

תרשים 2: אחוז המשיבים שהשתתפו בכל אחד מסוגי פעילויות ההכנה לצה"ל במסגרת ביה"ס

תרשים 3: דירוג מידת המשמעותיות של הפעילויות שהתקיימו במסגרת ביה"ס

- הנתונים מצביעים על כך שבמהלך כיתות י"א וי"ב מתקיימות בכתי הספר פעילויות רבות ומגוונות שמהוות הכנה לצה"ל.
- הפעילות שמתקיימת בהיקף הרחב ביותר במהלך התיכון ובמסגרת בית הספר, זו שהבוגרים מייחסים לה את ההכנה המשמעותית ביותר לצה"ל, היא פעילות הגדנ"ע.
- עוד עולה מהנתונים כי בתי הספר נותנים משקל רב להכנה לצו הראשון, בו מתקיים תהליך המיון, וכי הפעילויות המשמעותיות ביותר שהבוגרים זוכרים לאורך זמן הן שעות מחנך בנושא השירות בצה"ל/שירות לאומי, פאנלים עם בוגרים, ביקורים בבסיסים צבאיים ופעילויות בעקבות לוחמים.

ב. פעילויות ההכנה לצבא שמתקיימות בתנועות הנוער (ייעודיות ובשוטף) והשפעתן על השירות הצבאי

בפרק זה בדקנו שני כיוונים של פעילויות להן זוכים החניכים בתנועות הנוער: פעילויות שיוזמת ומארגנת התנועה בכדי להכין את חניכיה לקראת גיוסם לצה"ל ולשירותם הצבאי, ופעילויות שאינן מתקיימות לצורך זה, אך מתקיימות באופן שוטף כחלק מרצף האירועים והפעולות של התנועות וגם הן בעלות פוטנציאל לסייע בהכנת חניכי התנועות לשירותם בצבא. בדקנו האם פעילויות כאלה מתקיימות, האם הן נתפסות כמכינות לצבא בקרב הבוגרים של התנועות ומהי האפקטיביות שלהן בעיני הבוגרים.

מידע מהראיונות – בוגרי תנועות הנוער לקראת שירותם הצבאי

כמעט 70% מהמראיינים ($N=26$) נחשפו לפעולות שמטרתן המוצהרת הן הכנה לגיוס בשנתיים האחרונות במסגרת תנועות הנוער. זאת ועוד, 66% ($N=25$) מהמשיבים ציינו כי בתנועתם קיימות פעילויות שוטפות המכינות את חניכי התנועה לשירות הצבאי.

מדברי המראיינים עולה כי מרבית התנועות לא עוסקות בהכנה לצה"ל של בני הנוער הלומדים בכיתות הגבוהות, אלא בהכנה לשנת שירות. ההכנה לצה"ל ועידוד גיוס משמעותי של בני הנוער בתנועות אלו מתקיימים במהלך שנת השירות שלהם.

באופן כללי תנועות הנוער העובד והלומד והשומר הצעיר מקיימות פעילויות סדורות להכנה לצה"ל עם הכוונה ממוקדת לנח"ל. רוב חניכי הנוער העובד והלומד עושים שנת שירות לאחר סיום בית הספר, במהלכה הם עוברים פעילויות הכנה לצבא כדוגמת "סמינר צבא", ימי הדרכה ועוד. כך מתארות חניכות מתנועת הנוער העובד והלומד ומהשומר הצעיר את הפעילויות הקשורות לגיוס בתנועה:

היה יום שנקרא "אל הנח"ל" (השנה), דיברו איתנו על המוקדים השונים והביאו אנשים שיספרו לנו על התפקידים. הפעילות התקיימה באגדרטת הנח"ל, שם פגשנו גם את שכבת י"ב והיו לנו שיחות על למה להתגייס ולמה לנח"ל. בנוסף נציגות ממדור "נלך" באו אלינו לחווה [חוות ההכשרה] וסיפרו בפירוט ועשו לנו פעילות על הנח"ל. היו לנו שיחות עם המדריכים. סמינר צבא – תכנים של צבא העם וכו'. התקיימה בגרעין שיחה על המוקדים, בה החלטנו לאן כל אחד ילך. הכנות למיונים של חיל החינוך עם מדריכות גרעין שהכינו אותנו, עשו לנו סימולציה. (ש"ש, הנוער העובד והלומד)

בהשוואה לתנועות אחרות השמו"צ מכין לצבא בצורה מפורטת. יש מערך בנושא צבא בשנת שירות ויש מדריכים שדיברו אתי על הנושא כמה שרציתי. במסגרת המערך יש סמינר שיומיי ראשונים היו על הצבא, החוויה שם, מה יודעים כשבאים לשם, למה צריך צבא. היום השלישי היה על הנח"ל, ההיסטוריה שלו והאם רוצים להיות בנח"ל. (מסיימת י"ב, מיועדת לשנת שירות, השומר הצעיר)

קיימת שונות גדולה בין התנועות בפעולות ההכנה לצה"ל שמתקיימות במסגרתן, על כן יובא להלן התיאור בנפרד לכל אחת מתנועות הנוער. סעיף א' יביא מידע על פעולות מובנות שהתנועה עושה בכדי להכין את חניכיה לשירות הצבאי, סעיף ב' יתאר פעילויות שמתקיימות בשוטף במסגרת התנועה מבלי שהן תחת הכותרת של הכנה לשירות הצבאי, אך בעצם הן מהוות הכנה לצה"ל.

תנועת הנוער העובד והלומד:

א. כל המשיבים סיפרו כי הפעילויות בהן השתתפו היו מובנות ומאורגנות ברמת התנועה. כמו כן, כל הבוגרים ציינו את הפעילויות שהיו משמעותיות עבורם. כך תיארו הבוגרים את תרומת "חוות ההכשרה" והסמינר למוטיבציה שלהם והמוכנות לשירות הצבאי:

בחוות ההכשרה קיבלנו הרבה מאוד מידע ורקע למה שעתידי לבוא עלינו בצבא, לאפשרויות שלנו... (מסיימת י"ב, הנוער העובד והלומד)

...סמינר צבא [היה משמעותי] כי היו לנו שיחות גרעין משמעותיות על איך מתגייסים כגרעין וגם על הגיוס לקרבי. בחרתי לצאת לקרבי למרות שלא תכננתי. זה שינה לי את התפיסה – הפער בין לומר דברים (קרבי זה חשוב) ללעשות אותם (להתגייס לקרבי). (קומונרית, הנוער העובד והלומד)

ב. 4 מתוך 5 המרואיינים מתנועת הנוער העובד והלומד ציינו כי בתנועתם מתקיימות פעילויות שוטפות המכינות את החניכים לצבא. כפעילויות התורמות למוכנות לשירות הצבאי הם ציינו את פעילותם בתור מד"צים, פעילויות בתנאי שטח, פעילויות ערכיות המעמיקות את ידיעת הארץ ואהבת הארץ, פעילויות המנחילות את ערכי הציונות ופעילויות עם רמת אחריות גבוהה. כך בנות בוגרות התנועה מתארות כיצד הפעולות בתנועה מכינות את החניכים לשירות צבאי עתידי:

להדריך כמדריכת מד"צים וחניכה בסמינר בתנאי השטח. זה דורש משמעת, לעמוד בזמנים, להתרגל לתנאים. בשנת שירות אנחנו עוברים קשיים ומכשולים ולא מוותרים – אנחנו מתגייסים לנח"ל לתפקידים חשובים ובפן החינוכי, ואנשים בד"כ נוטים לוותר כשקשה. (ש"ש, הנוער העובד והלומד)

1. הדרכה ואחריות על אנשים ועל דברים שהם גדולים מעצמך, הגדלת ראש, שמירה על חיים של חניכים. ומגיל מאוד צעיר מנהלים צוות וסומכים על אנשים.

2. טיול עוטף ישראל (כיתה ח') – מדברים איתך על הבחירה לחיות בגבולות 67, זה ערכים בסיסים שיושבים לך בראש כשאתה מתגייס.
 3. מחנה העפלה (כיתה ז') – מדברים איתך על החשיבות של הציונות.
 4. ובאופן כללי טיולים בארץ – לאהוב את מדינת ישראל ואת הארץ
- זה משפיע על הבחירה שלך להתגייס. (ש"ש, הנוער העובד והלומד)

תנועת השומר הצעיר:

א. פחות ממחצית בוגרי השומר הצעיר השיבו כי עברו פעילות מובנית ומאורגנת להכנה לצה"ל במסגרת התנועה.

יש מערך וסמינר מובנה. מעבר לכך מדריך שהייתה לו חוויית צבא משמעותית ידבר יותר על הצבא ויספר חוויות שלו מהצבא, כמו המדריך שלי. (ש"ש, השומר הצעיר)

ב. 4 מתוך 6 המרואיינים מתנועת השומר הצעיר (שני שלישי) העירו כי הפעילויות השוטפות בתנועה תורמות למוכנות החניכים לשירות הצבאי. בין הפעילויות המכונות ציינו המשיבים שיחות עם מדריכים, פעילויות לעידוד ציונות ופטריוטיות וכן הפעילות השוטפת בתנועה המפתחת מיומנויות וכישורים אישיים בחניכים, למשל:

יש דברים שמתקשרים [לשירות הצבאי] כמו טיולים אינטנסיביים וניווט... לחיות בקבוצה, התחשבות. זה גם טוב באופן כללי לאדם ויכול לעזור להשתלב בצבא. הכול באופן עקיף קשור לצבא, אבל לא למענו. גם הטיולים והתמודדות עם קושי, וגם החינוך לקבלת השונה, אנשים שנפגוש בצבא ממקומות שלא הכרנו והשמו"צ מעודד למפגש הכולל. (מסיים י"ב, לקראת גיוס, השומר הצעיר)

תנועת הצופים:

א. כ-90% מבוגרי תנועת הצופים השיבו כי בתנועתם התקיימה הכנה לצה"ל במסגרת התנועה. המרואיינים ציינו בעיקר פעילויות הסברה והכנה למיונים, כגון פאנלים, שיחות וסמינרים. כל מי שהשתתף בפעילויות אלו העיד כי הן

לא היו מובנות ומאורגנות ברמת התנועה אלא היוזמה של מדריך השכבה. הבוגרים ציינו כי פעילויות אלו היו משמעותיות ביותר עבורם, וזאת בעיקר משתי סיבות – הובילו אותם לחשוב על מהו עבורם שירות משמעותי כמו גם איזה שירות הם היו רוצים לעבור, וחשפו אותם למידע חשוב ושימושי אשר יועיל להם בתהליכי המיון לצה"ל.

היה פאנל של בוגרי שבט, ש"ש ומכיניסטים. לשמוע את המידע מהם היה הכי משמעותי כי הרגשתי שהם יודעים לכוון לדברים שרלוונטיים אלי. (ש"ש, הצופים)

מדובר היה ביוזמה של מדריכת השכבה. היא עשתה פעילויות שעסקו במה הוא שירות משמעותי ולמה חשוב להתגייס. הפעילויות שמדריכת השכבה עשתה הן אלו שיצרו אצלי בכלל את החשיבה בראש של מה הוא שירות משמעותי ומה אני רוצה לעשות. (מסיימת תיכון, לקראת שירות צבאי, הצופים)

ב. 6 מתוך 9 המרואיינים מהצופים (שני שלישי) העידו כי קיימת פעילות שוטפת במסגרת התנועה התורמת למוכנות החניכים לשירות הצבאי (מרואיינת אחת לא נשאלה שאלה זו). המרואיינים ציינו בעיקר את הטיולים והלינה בשטח ואת ההדרכה. אחת מהמרואיינות ציינה כי יש בתנועה דברים שמהווים הכנה לצבא, אך הם בהחלט לא מתקיימים בכדי להכין את החניכים לשירות הצבאי:

....למשל טיול אתגר (טיול ניווטים שנערך לכיתות ט'). זה יותר כדי להוציא טיול שיהיה משמעותי לחניכים, ללמוד את המיומנות של הניווט אבל לא בהכרח כהכנה לניווט בצבא, אלא לקחת את האמצעי הצבאי הזה ולהשתמש בו לחינוך. בנוסף לזה יש דיונים, בנייה וצופיות שנותנים הרבה מעבר לך כאדם. (ש"ש, הצופים)

שינה בשטח במחנות ובטיולים. אתה מתרגל לתנאים של חום/קור, לאכול בטבע, מרחק מהבית... וההדרכה נותנת ביטחון עצמי ולעמוד מול קהל. (מסיימת י"ב לקראת גיוס, הצופים)

תנועת האיחוד החקלאי:

א. כ-70% מבוגרי תנועת האיחוד החקלאי השיבו כי במסגרת תנועתם התקיימה פעילות הכנה לצה"ל. לדבריהם כמחצית מהפעילויות באיחוד החקלאי אורגנו ברמת התנועה והמחצית השנייה הייתה יוזמתם של המדריכים, כשהפעילויות הללו עסקו בעיקר במורשת קרב. בוגרי התנועה ראו עצמם נתרמים מפעילויות אלו הודות למידע הרלוונטי והנחוץ שקיבלו במהלכן:

כפאנל הסבירו לנו מתי נסגר הש"ש והמכינה. לפני הפאנל לא ידעתי מה אני רוצה וזה גרם לי לצמצם אפשרויות. (ש"ש, האיחוד החקלאי)

ב. 4 מתוך 7 המרואיינים מהאיחוד החקלאי (כמעט 60%) העידו כי קיימת פעילות שוטפת במסגרת התנועה, התורמת למוכנות החניכים לשירות הצבאי. המרואיינים ציינו את הטיולים והלינה בשטח אך גם דברים כמו לקיחת אחריות, העצמה אישית וניהול לוגיסטי:

רחוק מהבית, קצת שעות שינה, ללמוד לעשות דברים שאני לא רוצה ולהיות אחראי על אנשים, ניסיון בניהול צוות והמון דברים לוגיסטיים. (ש"ש, האיחוד החקלאי)

התחושה שאתה עושה ולא מחכה שיעשו בשבילך, עמידה בזמנים, הקמת אירוע פורים ומחנ"ק, עמידה בלוח. (מסיים י"ב, פעיל לוגיסטיקה, האיחוד החקלאי)

תנועת עזרא:

א. שניים מתוך שלושה המרואיינים מתנועת הנוער עזרא ציינו כי בתנועתם מתקיימות פעילויות הכנה לצה"ל, לרוב ביוזמת המדריכים. בין הפעילויות מנו המרואיינים את מורשת הקרב (הפעילות המשמעותית ביותר, "זה מכניס ל'רעל'" כדברי מרואיין), פעילות כושר קרבי וכן שיח סביב הסוגיות האתיות הקשורות לשירות צבאי.

פעילויות בתנועה כמו פעולה על פרשת אלאור אזריה ומור"קים כמו על רועי קליין ז"ל או על בוגרי הסניף והתנועה שנספו במערכות ישראל. הייתה גם פעילות שעשה לנו בוגר של הישוב ש"קרע לנו את הצורה" והכין אותנו לצבא פיזית. (2 מסיימי י"ב לקראת גיוס, תנועת עזרא)

ב. המרואיינים מתנועת עזרא השיבו כי קיימות פעילויות במסגרת התנועה התורמות למוכנות החניכים לשירות הצבאי. יחד עם זאת התשובות שלהם לבקשה לפרט על אילו פעילויות מדובר היו מצומצמות:

...ההדרכה עצמה. ובאופן כללי יש אווירה שכולם מתגייסים. (מסיים י"ב לקראת גיוס, תנועת עזרא)

תנועת אריאל:

תנועה זו היא של בנות מהמגזר הדתי שחלקן עושות שירות לאומי, על כן בשאלות שהופנו אליהן נשאלו על השירות הלאומי.

א. שתי הבנות שרואיינו השיבו כי לא מתקיימת הכנה לשירות הלאומי:

לא ממש הייתה הכנה לשירות לאומי אבל זו כן הופכת להיות הנורמה. בתנועה ובחברה הזו בכלל. (מסיימת י"ב שמתכוונת להמשיך בלימודים ולא לעשות שירות לאומי, אריאל)

ב. 2 הבנות השיבו שאין פעילויות שוטפות שמכינות לשירות הלאומי:

רק פעילויות שקשורות לנתינה ולתרומה לעם ישראל. (מסיימת י"ב, מתעדת לעשות שירות לאומי בסניף של תנועת אריאל)

לסיכום המידע מהראיונות להלן טבלה של תשובות החניכים בוגרי תנועות הנוער לגבי ההכנה לצה"ל – המאורגנת/מובנית שממוקדת בהכנה לשירות הצבאי, והפעילות השוטפת שיכולה להוות הכנה לשירות הצבאי:

השפעת התהליך החינוכי בתנועת הנוער על השירות בצבא

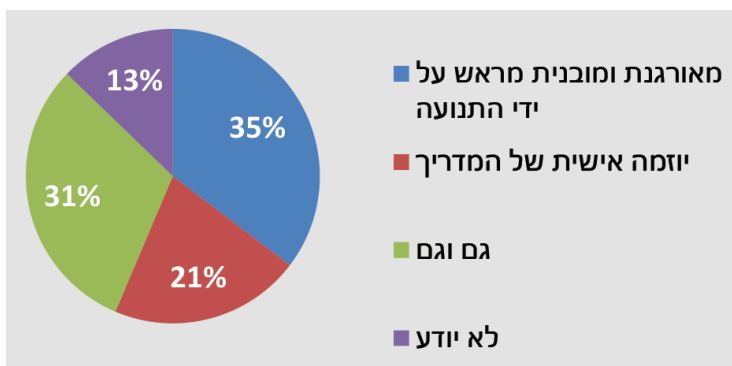
טבלה 1: אחוז המשיבים בחיוב, לפי תנועת נוער, לגבי מאפייני ההכנה לצה"ל במסגרת התנועה

תנועת הנוער	קיום פעילויות הכנה לצה"ל	הפעילויות מאורגנות ומובנות ברמת תנועה	הפעילויות מתקיימות ביוזמת המדריך	מתקיימות פעילויות שוטפות שמהוות הכנה
הנוער העובד והלומד	100%	100%	0%	80%
השומר הצעיר	50%	50%	50%	66%
הצופים	90%	0%	100%	75%
האיחוד החקלאי	70%	50%	50%	60%
עזרא	70%	20%	80%	50%

מידע מהשאלון – בוגרי תנועות הנוער בגילאי 20-40

פעילויות ייעודיות לצורך ההכנה לצה"ל במסגרת תנועות הנוער נתפסות בעיקר כמאורגנות ומובנות ע"י התנועה, אם כי נראה כי יש לא מעט יוזמות אישיות:

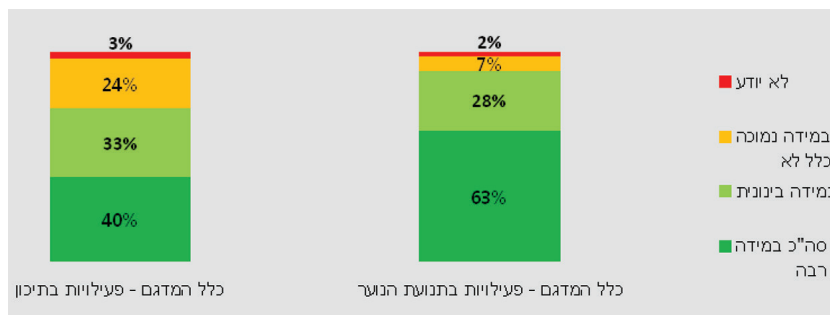
תרשים 4: התפלגות תשובות המשיבים לשאלון על הגורם המארגן את פעילויות ההכנה לצה"ל

- התרשים מדגים כי כשני שלישי מהמשיבים לשאלון רואים את פעילות ההכנה לצה"ל במסגרת תנועת הנוער כמאורגנת ומובנית על ידי התנועה. כמו כן כמחצית מהמשיבים תופסים את פעולות ההכנה לצה"ל כמאורגנות על ידי המדריך.

לצורך בדיקת האפקטיביות של פעילויות ההכנה לצה"ל אשר מתקיימות בתנועות הנוער, נערכה השוואה בין תשובות המשיבים לשאלון על תרומתן מול תרומת הפעילויות שמתקיימות במסגרת התיכון:

תרשים 5: השוואה בין תרומת פעילויות מאורגנות ומובנות של הכנה לצה"ל שמתקיימות בתיכון ובתנועות הנוער

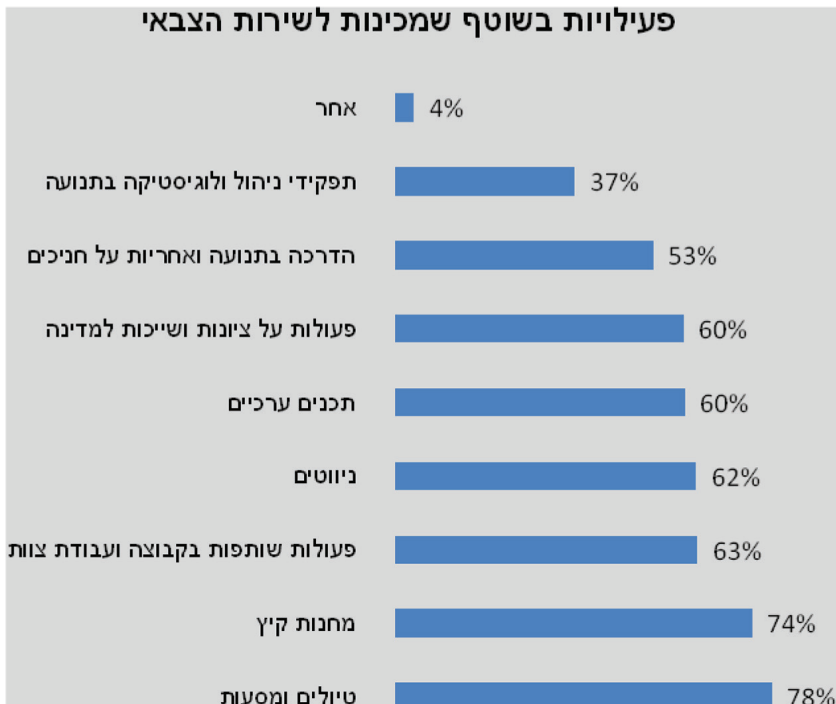

- מהנתונים עולה כי פעילויות ההכנה לצה"ל בשתי המסגרות אפקטיביות ותורמות לדעת המשיבים להכנתם לצה"ל.
- יחד עם זאת, הפעילויות במסגרת תנועות הנוער נתפסות כתורמות יותר להכנה לצה"ל באופן מובהק בהשוואה לפעילויות בבית הספר (63% לעומת 40%).

במסגרת הפעילות המגוונת של תנועות הנוער מתקיימות פעילויות שוטפות שבפועל מהוות הכנה לצבא, גם אם הן אינן מתקיימות באופן מכוון לצורך הכנה כזו. מתשובות המשיבים לשאלון עולה כי הפעילויות הללו מהוות הכנה בעלת משמעות לשירות בצה"ל, וכוללות ספקטרום של רוב העשייה התנועתית.

השפעת התהליך החינוכי בתנועת הנוער על השירות בצבא

תרשים 6: אחוז המשיבים לגבי כל סוג פעילות בשוטף בתנועה, האם מהווה הכנה לצה"ל

- כשלושה רבעים מהמשיבים ציינו את הטיולים, המסעות ומחנות הקיץ כפעילויות שמהוות הכנה לשירות הצבאי.
- כשני שליש מהמשיבים בחרו את הפעילויות הקבוצתיות ואת עבודת הצוות, ההשתתפות בניווטים, התכנים הערכיים שהועברו בפעולות כמו גם נושאי הצינות והשייכות למדינה – כבעלי ערך בהכנתם לשירות בצבא.
- כמחצית מהמשיבים בחרו לציין את היותם מדריכים ואת האחריות על חניכים צעירים מהם כנושא בעל משמעות בהכנה לשירותם הצבאי.
- כשליש בחרו את היותם בעלי תפקיד לוגיסטי וניהולי בתנועת הנוער כמכין לשירות הצבאי.

לסיכום, בתנועות הנוער מתקיימות פעילויות רבות באופן שוטף, כחלק מה-DNA של התנועות, שאינן מתקיימות מתוך מטרה להכין את החניכים לשירותם הצבאי. אולם בפועל, כפי שעולה מהמחקר, הן מהוות הכנה אפקטיבית לשירות בצה"ל. כמו כן, תנועות הנוער מקיימות פעולות מאורגנות ומובנות כהכנה לגיוס ולשירות הצבאי. בנוסף, מדריכים ובעלי תפקידים בתנועה יוזמים ומבצעים עם חניכיהם פעולות ודיונים באופן ייעודי, בכדי להכין את החניכים לקראת שירותם הצבאי גם בהיבטים ערכיים ותודעתיים.

מידע חשוב שעולה מהמחקר מצביע על כך שעבור בוגרי תנועות הנוער הפעילויות שהתקיימו במסגרת התנועתית היו בעלות משמעות גבוהה מזו של הפעילויות בהן השתתפו במסגרת בית הספר.

ג. החברות בתנועות הנוער והקשר לסוג השירות בצה"ל

בפרק זה בדקנו האם בוגרי תנועות הנוער מייחסים לחברותם בתנועה השפעה על סוג השירות שלהם בצה"ל. את מסיימי י"ב והש"שינים, שעדיין לא התגייסו, שאלנו בראיונות לגבי תוכניותיהם באשר לשירות הצפוי ואף בדקנו באופן ישיר האם הם סבורים שהחברות בתנועה יצרה חיזוק לרצון כזה או אחר. את משתתפי הסקר שמשרתים בימים אלה בצבא ואת אלו שסיימו את שירותם הצבאי זה לא מכבר שאלנו על תרומת חברותם בתנועות הנוער במהלך התיכון לשירותם הצבאי.

מידע מהראיונות – בוגרי תנועות הנוער לקראת שירותם הצבאי

1. תוכניות בוגרי תנועות הנוער (לפני גיוס) לגבי שירותם הצבאי

ב ק ר ב ה ב נ י ם :

כל בוגרי התנועות המרואיינים כאן (למעט בנות אריאל הדתיות) מתגייסים לצה"ל. מעל ל-70% מהבנים (10 מתוך ה-14) מתכוונים לשרת ביחידות קרביות ובתפקידי לוחמה. 30% (N=5) מהנערים סיפרו כי הם מתגייסים לסיירות, היו כאלה שעברו מיונים לקורס טייס, ואחרים מתגייסים לצנחנים, לחיל הים ולחיל השריון. 2 מהנערים שלא מתגייסים לשירות קרבי תיארו גם הם את כוונתם לעשות שירות משמעותי – בתקשוב ובחינוך.

ב ק ר ב ה ב נ ו ת :

מתוך 24 הבנות שרואיינו במסגרת פעולת הערכה זו, 4 בנות שייכות למגזר הדתי ולא מתגייסות לצבא. 3 מתוך 4 הבנות הדתיות עושות או יעשו בעתיד שירות לאומי. כל הבנות מתנועות הנוער החילוניות (100% הנדרשות לגיוס) מתגייסות לצה"ל. 50% מהבנות המועמדות לגיוס (10 מתוך 20) מתכוונות להתגייס לתפקידים קרביים, מחציתן לקרקל ומחציתן ליחידות אחרות. שאר הבנות עתידות להתגייס לתפקידי הדרכה ותומכות לחימה.

אשר לקשר בין התנועה לסוג השירות המבוקש – נצפתה שונות פנימית בתוכניות של בני הנוער לגיוס בכל התנועות למעט הנוער העובד והלומד, שם כל הבנות (ממקומות שונים בארץ) הביעו רצון להתגייס רק לקרקל.

2. הקשר בין הרצון לשרת ביחידה מסוימת ובין החברות בתנועת נוער
שלושה רבעים מבוגרי תנועות הנוער העתידים להתגייס (28 מתוך 38) העידו כי הם רואים קשר בין בחירתם לשרת ביחידה מסוימת בצה"ל ובין החברות בתנועת הנוער.

מרבית הבנות אשר מתכננות שירות צבאי בתפקידי הדרכה העידו כי הניסיון שצברו בהדרכה בתנועה, קורסי מד"צים (מדריכים צעירים) ומד"מים (מדריכים מתקדמים), הם שהכווינו אותן לשירות הנבחר, חשפו את יכולותיהן בתחום והעניקו להן ביטחון להמשיך בכך:

למדתי בתנועה שאני אוהבת להדריך ואיך לעשות את זה בצורה טובה.
(רשג"דית בצופים, לקראת גיוס, מעוניינת להיות מדריכת חי"ר)

בטוחה שישנו קשר. כשגדלים בתנועה, יש מדריכים שמנסים לחקות.
כבר בכיתה ט' ידעתי שאני רוצה להדריך בתנועה, עברתי קורס מד"צים ואחר כך מד"מים. אם לא הייתי חווה הדרכה בצורה הזאת בתנועת הנוער כנראה שלא הייתי נחשפת ונפתחת לזה. (מדריכה, לקראת שנת שירות, הנוער העובד והלומד).

בוגרים ובוגרות מכל תנועות הנוער אשר בחרו בשירות קרבי ציינו כבעלי השפעה על בחירת סוג השירות הרצוי גם את החינוך לערכי הציונות אשר

קיבלו בתנועה, חינוך להגנה, רצון ויכולת להשפיע, מיומנויות וניסיון בשטח אשר רכשו תוך כדי ההתחנכות בתנועה:

החברות בגרעין נותנת לי ביטחון להתגייס ללוחמה – זה מייצר בחירה בשירות קרבי משמעותי מתוך בחירה ערכית... להיות בתנועת נוער אומר שאני חלק מגוף גדול ויש לי השפעה בחברה. למשל, בקרקל אני יודעת שאשמור על טוהר הנשק כי ערך ההגנה הוא כל-כך מרכזי אצלנו. הוא רשום אצלנו על החולצות מאחורה. שירות קרבי זה לא כמו לשרת בחיל חינוך אבל זה הכי חינוך בעולם. זה אנשים שבאים לשמור על המדינה ואני אביא את החינוך שלי לשם. (לקראת גיוס לקרקל, הנוער העובד והלומד)

... קשר לזה שאני רוצה לשרת בנח"ל. בלי זה הייתי מתגייסת על אוטומט ולא הכי רוצה לעשות את זה. בנח"ל יש יותר אופציה להשפיע, יש בשכבה צוות נח"ל שיש לו קשר מול הצבא וזה הרגשה של כוח שאתה יכול להשפיע במקום שאי אפשר להשפיע בו בדרך כלל. (ש"שינית, השומר הצעיר, מתגייסת לנח"ל לתפקיד מ"כית במג"ל)

מרבית בני הנוער אשר לא ראו קשר בין היותם חברים בתנועת הנוער לבחירה בגיוס ליחידה מסוימת השתייכו לתנועת האיחוד החקלאי. ממצא זה לא עולה בקנה אחד עם הדיווחים של בני הנוער כי באיחוד החקלאי התקיימו פעילויות סדורות ברמת התנועה לעידוד השירות. בהסתכלות מעמיקה על ההסברים שנתנו בוגרי האיחוד החקלאי, נראה כי הם מתחנכים לגיוס משמעותי מגיל צעיר הן בביתם והן בבית הספר. אי לכך, תרומתה של התנועה אינה בולטת על רקע התרבות הרווחת של גיוס משמעותי ועידוד החברה סביבם לשירות קרבי בצה"ל. כך, למשל, מנמקים בוגרי תנועת האיחוד החקלאי את תשובתם כי אינם רואים קשר בין חברותם בתנועה להחלטתם לגבי הגיוס:

הנורמה היא להיות לוחם. אבל אני לא חושב שזה לגמרי החלק של התנועה. זה אולי יותר בית הספר והבית. (סיים שנת שירות, מיועד לשריון, האיחוד החקלאי)

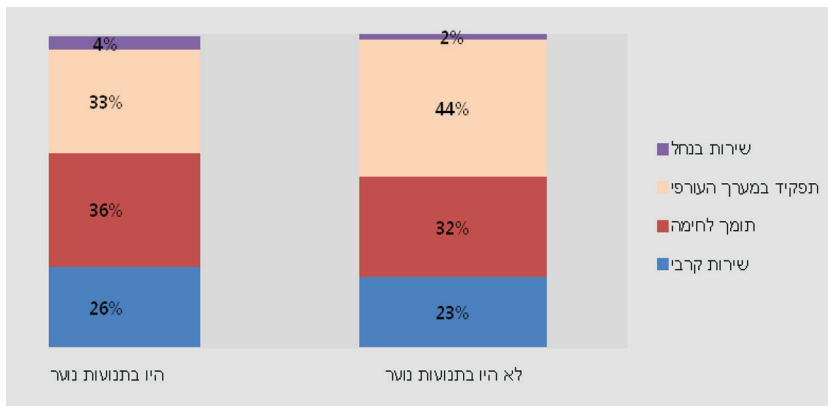
השפעת התהליך החינוכי בתנועת הנוער על השירות בצבא

לא חשפו לתפקידים בתנועה. זה בעיקר בשיח של היישוב והרצון לעשות משהו משמעותי. (לקראת שנת שירות, מיועדת להיות מפעילת קשב טקטי בחיל אוויר, האיחוד החקלאי)

מידע מהשאלון – בוגרי תנועות הנוער בגילאי 20-40

בשלב הראשון התבקשו חברי הפאנל האינטרנטי בשני המדגמים (אלו שהיו חברים בתנועת נוער במהלך התיכון ואלה שלא) לספר על סוג השירות הצבאי שעשו בצה"ל.

תרשים 7: סוג השירות הצבאי – השוואה בין המדגמים

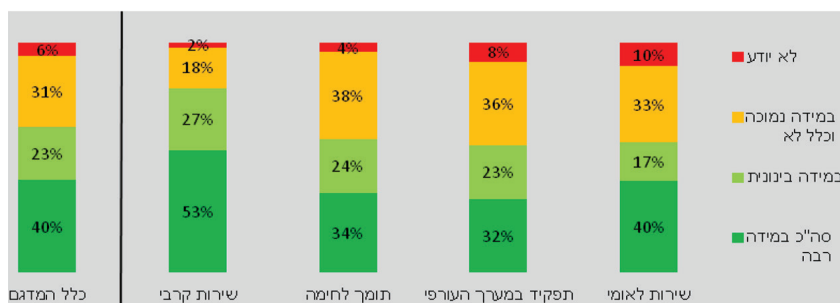

- בקרב מי שהיו חניכים בתנועות הנוער במהלך התיכון אחוז המשרתים שירות קרבי או תומכי לחימה גבוה יותר לעומת כאלה שלא היו בתנועות נוער (62% לעומת 55%).
- **הבדל מובהק** נמצא באחוז המשרתים בתפקידים במערך העורפי של צה"ל: מי שלא היו בתנועות הנוער בתיכון בחרו יותר לשרת בתפקידי מערך העורף בהשוואה למי שהשתתפו בתנועות הנוער בתיכון.

המשיבים לסקר שהיו חניכים בתנועות הנוער במהלך התיכון התבקשו להשיב לשאלה באיזו מידה, להערכתם, החברות בתנועת הנוער השפיעה על גיוסם לצבא/ לשירות לאומי ועל סוג השירות שעשו או שהם עושים. בהמשך התבקשו להסביר את ההשפעה של החברות בתנועת הנוער על השירות הצבאי/הלאומי שלהם.

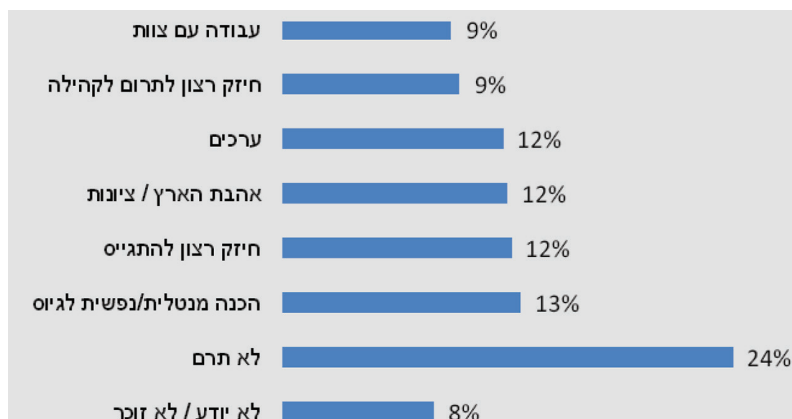
ממצאי המחקר

תרשים 8: התפלגות תשובות המשיבים להשפעת החברות בתנועת הנוער על השירות הצבאי

- 40% מהמשיבים (גילאי 20-40) שהיו חברים בתנועת נוער ציינו כי החברות בתנועה השפיעה על גיוסם ועל סוג השירות שעשו. 23% ציינו כי לתנועה השפעה בינונית וכשליש ציינו כי לא הייתה לתנועה השפעה על גיוסם.
- השפעה גבוהה באופן משמעותי ניכרת בקרב מרואיינים ששירותם היה קרבי, 80% מהם רואים השפעה של חברותם בתנועת הנוער על המסלול הקרבי והשירות בו (53% מהקרביים השיבו 'במידה רבה', לעומת 32%-34% בקרב תומכי לחימה ותפקידים במערך העורף שהשיבו כך).

תרשים 9: התפלגות שכיחות ההסברים לגבי ההשפעה של החברות בתנועת הנוער על השירות הצבאי/הלאומי

השפעת התהליך החינוכי בתנועת הנוער על השירות בצבא

למרות שכשליש מהמשיבים לסקר לא מייחסים השפעה לחברותם בתנועה על שירותם הצבאי, הרי שרוב בוגרי תנועות הנוער שהשיבו לסקר פירטו מגוון רחב של תחומים שבהם החברות בתנועה סייעה והשפיעה על שירותם. להלן ציטוטים מייצגים מתוך הדברים שכתבו המשיבים בתשובתם לשאלה הפתוחה:

עבודה בצוות וחיבור לארץ ולערכי המדינה.

החברות בתנועת הנוער נתנה מוטיבציה לתת את המיטב בצבא. כמו כן, המפגש עם אנשים אחרים והפעילויות המשותפות עזרו להכיר טוב יותר אנשים מאוכלוסיות אחרות בחברה הישראלית. התנועה מחנכת לערכים, למוכנות לשרת את המדינה שלך ואת העם שלך בכל האמצעים הקיימים לרשותך, בין אם זה אחרי התיכון, בצבא ובין אם זה בהתנדבות במהלך התיכון. תנועות הנוער מחנכות לעשייה חברתית ומעורבות בכל מה שקורה במדינה ובעיר. למדתי להדריך, שזה עזר בקורס מ"כים, ולמדתי לעבוד תחת לחץ ובשעות לא שעות.

תנועת הנוער חיזקה בי את רוח הלאומיות והבהירה לי את חשיבות השירות.

היה ברור שמתגייסים לצבא או לשירות לאומי וכל אחד תורם במה שהוא עושה וכמובן שעושים הכול על הצד הטוב ביותר. אני ידעתי מה אני רוצה לעשות לפני שהתגייסתי, בזכות בני עקיבא.

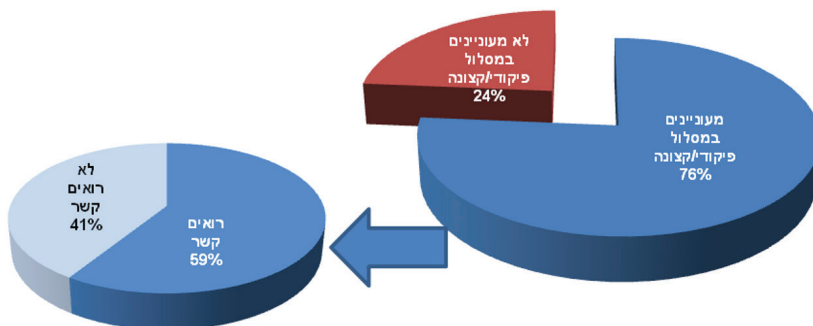
לסיכום, מעדויות המשתתפים במחקר עולה כי הפעילות בתנועות הנוער מעודדת את בוגריהן, בנים ובנות, לשרת ביחידות קרביות. הבוגרים שיצאו למסלול קרבי ולתפקידי לוחמים רואים קשר בין המסלול הצבאי שלהם ובין היותם חניכים בתנועת הנוער.

ד. החברות בתנועת הנוער והרצון ללכת לקורס פיקודי

בפרק זה ניסינו לברר את הקשר בין החברות בתנועת הנוער ובין הרצון ללכת לקורס פיקודי, כולל קורס קצינים. בראיונות עם מסיימי תיכון לקראת גיוס שאלנו אותם על רצונם לצאת לקורס פיקודי ולקורס קצינים, ואת המרואיינים שהביעו רצון לכך שאלנו אם הם רואים קשר בין רצונם זה לחברותם בתנועה. בסקר האינטרנטי ביררנו בשלב הראשון האם המשיב היה מפקד או קצין במהלך שירותו הצבאי, והמשיבים בחיוב נשאלו גם על השפעת החברות בתנועת הנוער על כך.

מידע מהראיונות – בוגרי תנועות הנוער לקראת שירותם הצבאי

תרשים 10: הרצון לצאת למסלול פיקודי/קצונה, והקשר בין החברות בתנועת הנוער לכוונה להשתלב בתפקידי פיקוד וקצונה

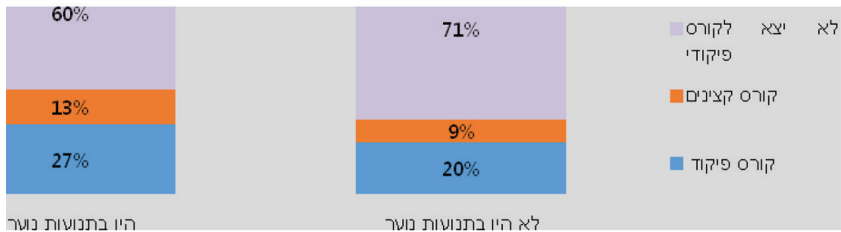

76% מבוגרי תנועות הנוער (29 מתוך 38) אשר רואיינו במסגרת פעולת ההערכה הזו מעוניינים להשתלב בקורסי פיקוד וקורסי קצינים במהלך השירות הצבאי, וכ-60% מתוכם (17 מתוך 29) רואים קשר בין חברותם בתנועת הנוער לכוונתם להשתלב בתפקידי פיקוד וקצונה. המרואיינים אשר לא מעוניינים בתפקידי פיקוד וקצונה בצה"ל הסבירו כי אינם רוצים להאריך את שירותם הצבאי.

השפעת התהליך החינוכי בתנועת הנוער על השירות בצבא

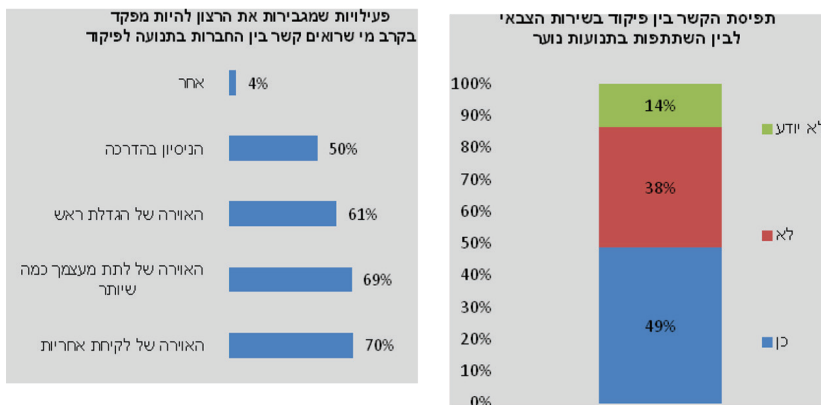
מידע מהשאלון – בוגרי תנועות הנוער בגילאי 20-40

תרשים 11: קורסי פיקוד וקצונה – השוואה בין שני המדגמים

קיים הבדל מובהק בין שתי הקבוצות (המדגמים): בקרב מי שהיו בתנועות הנוער ניכר אחוז גבוה יותר של משיבים שהיו בקורס פיקוד ובקורסי קצונה מאשר בקרב מי שלא התחנכו בתנועות הנוער (40% לעומת 29%).

תרשים 12: הקשר בין השתתפות בתנועת נוער ובין פיקוד בצה"ל, ופעילויות התנועה המשפיעות

- כמחצית מהמשיבים שהשתתפו בתנועת נוער מוצאים קשר בין חברותם בתנועה לבין היותם מפקדים/קצינים במהלך שירותם הצבאי.
- מקרב מי שהשיבו כי יש קשר, קרוב לשלושה רבעים מייחסים זאת לאווירה של לקחת אחריות ושל נתינה אישית – שהן מאבני היסוד

של תנועות הנוער, כמעט שני שלישי סוברים כי הדבר נובע מהאווירה של "הגדלת ראש" ומחצית מהמשיבים רואים קשר בין היותם מפקדים וקצינים לניסיונם בהדרכה בתנועה.

לסיכום, ניתן לראות כי בוגרי תנועות הנוער מוצאים קשר בין היותם חניכים בתנועה לבין רצונם, כמו גם שירותם בפועל, בתפקידי פיקוד וקצונה בצה"ל. מי שכבר משרתים/שירתו בצה"ל מסבירים את הקשר באמצעות ערכי הליכה שתנועות הנוער מחנכות אליהם וניסיונם בהדרכה.

ה. החברות בתנועות הנוער והבחירה לשרת בצה"ל "שירות משמעותי"

בפרק זה ניסינו לברר עם המיועדים לגיוס, שסיימו את לימודיהם בתיכון, את משמעות המושג "שירות משמעותי" עבורם. ראינו אותם בדבר האופן בו הם מגדירים את המושג ושאלנו האם לדעתם קיים קשר בין חברותם בתנועות הנוער לרצונם לעשות שירות צבאי משמעותי.

מידע מהראיונות – בוגרי תנועות הנוער לקראת שירותם הצבאי

1. מהו "שירות משמעותי"?

ההגדרה של המושג "שירות משמעותי" קיבלה מספר כיווני התייחסות בקרב בוגרי תנועות הנוער. בטבלה שלהלן ניתן לראות את סוגי המשמעויות שביטאו המרואיינים בתשובותיהם:

טבלה 2: סוגי ההגדרות למושג "שירות משמעותי" כפי שהתקבלו בראיונות

משמעות המושג שירות משמעותי	אחוז מהמשיבים	ציטוט לדוגמה
תרומה לצבא ולמדינה	40%	"בשירות משמעותי אתה תורם למדינה. זה להרגיש שאתה נותן מעצמך בהנאה. השירות המשמעותי נוצר מההוויה שאתה יוצר לעצמך. בכל תפקיד אפשר לתרום, השאלה היא איך תעשה את זה בסופו של דבר". (מיועדת להיות חונכת מקצועית בחיל הים, הנוער העובד והלומד)
מימוש הכישורים והיכולות שלי	30%	"שירות משמעותי הוא שירות שבו אני ממצה את היכולות שלי לטובת הצבא". (רשג"דית בצופים, מיועדת להדרכת חי"ר)
היכולת להיות בעל השפעה במהלך השירות הצבאי	20%	"שירות שמעניין אותי, שאני משפיע בו. ההשפעה באה לידי ביטוי בתרגום הדברים בשטח. שאתה עושה שינוי באיזשהו מובן, שהנוכחות שלך משנה, שאתה עושה משהו שחשוב לצבא, שהצבא והחברה רואים בו ערך. היה צריך אותך שם בזמן הזה". (מתגייס לחיל תקשוב, הנוער העובד והלומד)
שירות כקרבי ובתפקידי פיקוד	5%	"זה גם קשור לערכים שלך. אם אתה רוצה להיות אחראי על אנשים, ואם להיות קצין זה משמעותי עבורך". (מיועדת למודיעין, לקראת שנת שירות, הצופים)
שירות שאני איהנה בו	5%	"שירות שאני איהנה ממנו, אי אפשר שיהיה משמעותי בלי שאני איהנה". (בשנת שירות, מיועדת לקרקל, הנוער העובד והלומד)

2. החברות בתנועת הנוער והרצון לשרת "שירות משמעותי" בצה"ל כ-92% (33 מתוך 36 המשיבים המועמדים לגיוס, לא כולל בנות שמיועדות לשירות לאומי) בוגרי תנועות הנוער השיבו כי קיים קשר בין החברות בתנועה לבחירתם בשירות צבאי משמעותי.

המשיבים התבקשו להרחיב ולהסביר כיצד להערכתם תנועות הנוער תורמות לשאיפה לעשות שירות משמעותי. בהסברים לבחירתם בשירות המשמעותי ציינו המרואיינים את הערכים המוענקים בתנועות הנוער, את ההתנסות שלהם בהדרכה בתנועה וכן את ניסיונם בפעילות שטח:

אתה לומד בצורה טובה מהו שירות כזה במהלך השנים בצופים. מוחדרים הרבה ערכים שמגבירים את המשמעות של השירות בעינינו. (ש"ש בצופים, מיועד לשירות בצנחנים)

עצם האחריות החברתית, הגדלת הראש, הניסיונות בתנועה, נותנים את הרקע לגיוס משמעותי. (מסיים י"ב, מתגייס לחיל תקשוב, הנוער העובד והלומד)

התנועה נותנת ערכים, גורמת לך לרצות לתרום למדינה, נותנת לך ביטחון לצאת מאזור הנוחות שלך. (מסיים י"ב, יוצא לקורס טייס, הנוער העובד והלומד)

בתנועה מחנכים לקחת אחריות ולעשות את הדברים ככה שייגעו בך ויהיה לך אכפת, זה חידר לי את החשיבות של הדברים שאני עושה. (ש"שנית, מיועדת לשירות בקרקל, הנוער העובד והלומד)

חשוב לציין כי שלושת המרואיינים אשר השיבו כי אינם רואים קשר בין חברותם בתנועת הנוער לרצון לעשות שירות משמעותי, הדגישו כי רצון זה טבוע בהם גם ללא תנועת הנוער והינו תוצאה של הנורמה המשפחתית-חברתית שלהם.

לסיכום, ניתן לראות ששירות משמעותי בעיני בוגרי תנועות הנוער המיועדים להתגייס מבוסס על שני מרכיבים: המרכיב של הרצון לתרום למדינה ולהשפיע

השפעת התהליך החינוכי בתנועת הנוער על השירות בצבא

לטובה על עתידה והמרכיב האישי – רצון בתרומה והעצמה אישית כתוצאה מהשירות עצמו. כמו כן, בוגרי תנועות הנוער רואים קשר ברור בין התחנכותם במסגרת התנועה ובין רצונם לשרת שירות משמעותי בצבא.

ו. החברות בתנועת הנוער והבחירה לצאת לשנת שירות/קד"צ לפני הגיוס

בפרק זה התבקשו רק מי שבחרו לצאת לשנת שירות (ש"ש) או לקד"צ להשיב על מספר שאלות נוספות. גם בראיונות עם בני נוער לקראת גיוסם (N=20) וגם בקרב הפאנל של משתתפי השאלון המתוקשב (N=98). ביקשנו לברר באיזו מידה החברות בתנועת הנוער תרמה והשפיעה על ההחלטה לצאת לשנת שירות או לקד"צ לפני הגיוס לצה"ל.

1. הקשר בין ההחלטה לצאת לשנת שירות והחברות בתנועה

מידע מהראיונות – בוגרי תנועות הנוער לקראת שירותם הצבאי

בני הנוער שבחרו בשנת שירות/קד"צ השתייכו לתנועות השומר הצעיר, הצופים, הנוער העובד והלומד והאיחוד החקלאי, ורובם המכריע העידו כי בחירתם זו הושפעה מתנועת הנוער. מרבית בוגרי השומר הצעיר, הנוער העובד והלומד והצופים סיפרו כי התנועה מעודדת זאת, היו מי שציינו מניעים אחרים להחלטתם לצאת לשנת השירות (נרחיב על המניעים הללו בתת הפרק הבא):

הייתה שנה שלמה של סמינרים עם הקומונה על למה לצאת, על אילו ערכים מנחים אותנו. (ש"ש בשומר הצעיר)

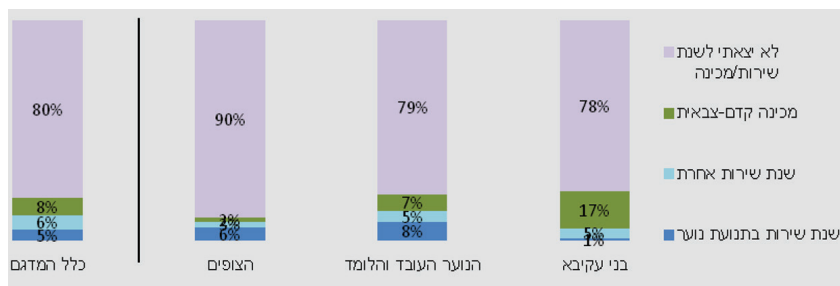
למדתי הרבה על הנושא, לחברות בצופים ללא ספק הייתה השפעה על התהליך. התנועה מאוד עזרה לי להגיע להחלטה, הייתה לי מדריכת שכבה שלאורך השנה חשפה אותי להרבה ידע, החדירה את המשמעות של זה ויצרה את הרצון והמוטיבציה לצאת. (ש"ש בצופים)

ממצאי המחקר

בתנועה זה מאוד נפוץ. מושכים אותנו לעשות שנת שירות בתנועה ולא בחוץ במקומות אחרים. מאוד דוחפים לזה. (ש"ש בנוער העובד והלומד)

מידע מהשאלון – בוגרי תנועות הנוער בגילאי 20-40

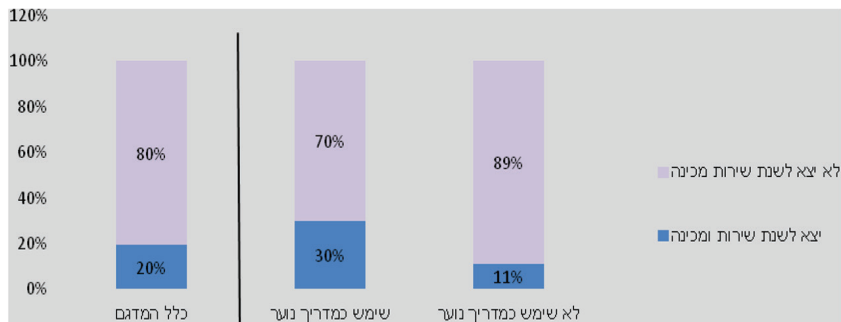
תרשים 3: יציאה לשנת שירות/קד"צ בקרב בוגרי שלוש תנועות הנוער העיקריות שהשתתפו בפאנל

- חמישית מהחברים בתנועות נוער (גילאי 20-40) יצאו לפני שירותם הצבאי לשנת שירות או קד"צ.
- שיעור זה בולט יותר בקרב חברים בתנועות בני עקיבא והנוער העובד והלומד, ופחות בקרב בוגרי תנועת הצופים.

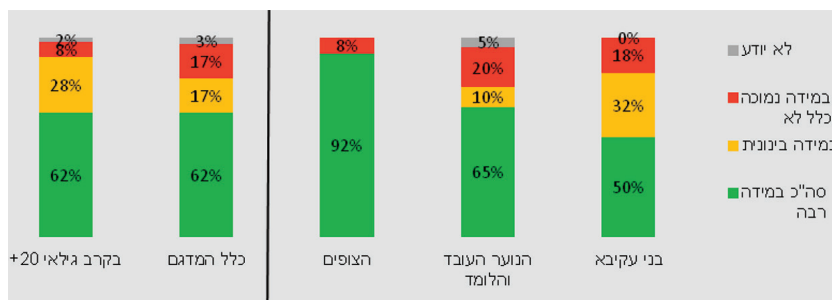
השפעת התהליך החינוכי בתנועת הנוער על השירות בצבא

תרשים 14: הקשר בין הדרכה בתנועת הנוער ובין יציאה למכינה (קד"צ)/שנת שירות

- שיעור היוצאים (גילאי 20-40) למכינה או שנת שירות גבוה משמעותית אצל מרואיינים ששימשו כמדריכי נוער בתנועה.

תרשים 15: השפעת תנועת הנוער על ההחלטה לצאת לשנת שירות/קד"צ

- משתתפי הפאנל שהיו בתנועות הנוער בתיכון ויצאו לשנת שירות/קד"צ סוברים כי השפעת תנועת הנוער על ההחלטה לעשות זאת הייתה גבוהה. 62% מהמרואיינים שיצאו לשנת שירות/מכינה ציינו כי ההשפעה של תנועת הנוער על החלטה זו הייתה במידה רבה, 17% נוספים ציינו כי ההשפעה הייתה בינונית.
- ניתוח לפי תנועות נוער מצביע על כך שבוגרי תנועות הצופים מייחסים לה השפעה משמעותית יותר מזו שמייחסים לתנועותיהם בוגרים אחרים.

(יחד עם זאת – בפועל ראינו בתרשים 13 שבוגרי הצופים יוצאים פחות לשנת שירות/קד"צ מבוגרי בני עקיבא והנוער העובד והלומד).

2. הגורמים ליציאת בני הנוער לשנת שירות

מידע מהראיונות – בוגרי תנועות הנוער לקראת שירותם הצבאי

אלה המניעים העיקריים ליציאה לשנת השירות שמנו המרואיינים: א. רוח ההתנדבות; ב. חיבור אישי לתנועה; ג. הרצון לתרום למדינה על ידי חינוך של דור העתיד והפצת ערכי התנועה (ציונות, פטריוטיות ועוד); ד. התפתחות אישית והרחבת האופקים.

הבוגרים שבשנת שירות או המיועדים לצאת אליה אשר ציינו את רוח ההתנדבות כגורם העיקרי למהלך זה סיפרו כי ספגו את ערכי הנתינה וההתנדבות בביתם, ביישוב וכן במסגרת התנועה:

ידעתי שאני רוצה לעשות שנת שירות כבר מכיתה ט', דבר נפוץ בסביבה שלי, ביישוב – מסלול שהיה מוכן מאליי בשבילי. בבית שלי נוהגים להתנדב הרבה. (ש"ש בנוער העובד והלומד)

זה מה שרוב החברים שלי עושים. אחותי עשתה שנת שירות וזה נתן לי פרספקטיבה לדבר הזה. האמנתי שזה יכול לפתח אותי לקראת הצבא. (ש"ש באיחוד החקלאי)

הבוגרים אשר ציינו את קרבתם האישית לתנועה כסיבה ליציאתם לשנת שירות, תיארו את הרצון להישאר באותה מסגרת ולהמשיך את החוויה. חלקם גם ציינו כי שמו להם למטרה לגמול לתנועה על התהליך האישי שעברו בזכותה:

ביאס אותי שנגמרה החוויה של האיחוד ולא הרגשתי מוכן לצבא. רציתי לתרום לאיחוד אחרי שכל כך הרבה שנים קיבלתי מהתנועה, וחברים שלי פה. (ש"ש באיחוד החקלאי)

השפעת התהליך החינוכי בתנועת הנוער על השירות בצבא

רצון להחזיר לתנועה על התהליך שאני עברתי. (ש"ש באיחוד החקלאי)

אני מאמינה בתנועה ובדרך שלה, כחניכה שעברה תהליך ומאמינה שהתנועה עושה את השינוי הכי משמעותי בחברה. באופן אישי ויתרתי על תפקיד בצבא (דובר צה"ל) ולא היה אכפת לי לדחות את השירות. (ש"ש בנוער העובד והלומד)

היו מי שציינו את רצונם להישאר בתנועה כמניע לשנת שירות, והסבירו כי הם רואים את השנה הזו כהזדמנות לתרום ולחנך את דור העתיד לערכי המדינה והתנועה:

רוצה לעזור למדינה, לפתח את דור העתיד. זה דבר שאם לא יקרה עכשיו, כנראה לא יקרה... (מיועדת לש"ש בנוער העובד והלומד)

הרצון לחיות בקומונה ולהיות דמות משמעותית לחניכים. (ש"ש בשומר הצעיר)

אני ממש אוהבת הדרכה, ילדים, חינוך. ידעתי כמה חשוב מקום של ש"ש בחיים של ילד בפריפריה, כי פחות יש להם את הבוגר הזה... רצייתי להכיר דברים חדשים ואני מאוד מסכימה עם הערכים של הצופים ורוצה להפיץ אותם. (ש"ש בצופים)

המניע הנוסף של בני נוער לצאת לשנת השירות הינו התפתחות אישית והרחבת האופקים. בני הנוער ציינו כי שנת השירות נותנת להם הזדמנות להתנסות בחיים עצמאיים, להיחשף לאוכלוסיות חדשות בחברה הישראלית, להכיר תחומים נוספים וכן להכיר את עצמם. זאת ועוד, עבור בני הנוער שנת השירות מהווה הזדמנות לפעול ולתרום, תוך יציאה מהשגרה והשתחררות מהלחץ של בגרויות ובטרם מתחיל הלחץ של הצבא:

שנת שירות מלמדת אותך להכיר את עצמך, להכין את עצמך לפני הצבא, וגורמת לך להכיר אנשים שהם לגמרי שונים ממך. כי אצלנו

ביישוב כולם מגיעים סה"כ מאותו המקום ומאותו הרקע, וזה נותן לך הזדמנות לראות אנשים אחרים, להפחית את "הכאפה" של הצבא. (ש"ש מהנוער העובד והלומד)

להכיר את החברה ולהתפתח ברמה האישית, ללמוד חיי קבוצה, ולהועיל לאנשים אחרים. (ש"ש מהצופים)

לפתח את עצמי, להרגיש משמעותי יותר. השנה הזו הייתה מתנה. יכולתי לעשות דברים ולפעול. כשאתה שכב"גיסט אתה עסוק ביומיום, בחניכים, בבגרויות וזה קשה. כאן יש יותר פנאי. גם מבחינת לעבד את הדברים ולתת יותר ממה שיכולתי אז. זה גם היה בשביל לפתח את עצמי. (ש"ש מהצופים)

לסיכום, ניתן לומר שלתנועות הנוער יש השפעה על בחירתם של בוגריהן לצאת לשנת שירות/קד"צ לפני גיוסם לצה"ל. למי שהיה מדריך יש נטייה גבוהה יותר לפנות למסלול זה לעומת מי שהיה חניך בתנועה אך לא הדריך בה. הסיבות שמביאות את בוגרי התנועות לצאת לשנת שירות/קד"צ נובעות מהערכים והאידיאלים שספגו בתנועה, יחד עם רצון להתפתחות אישית ולנתינה.